

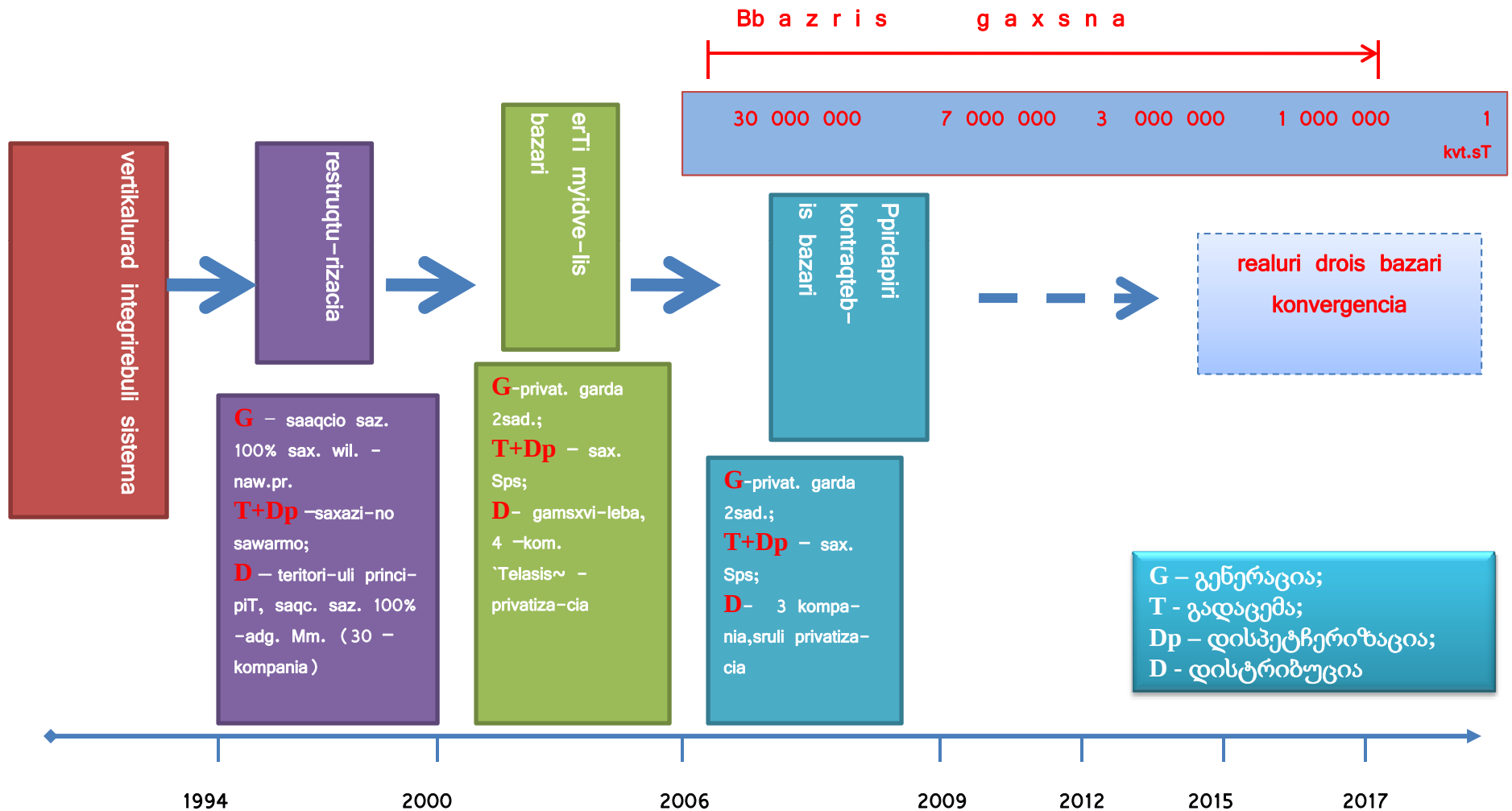

eleqtroenergiis ganawilebis saqmianobis regulireba da
DSedegebi saqarTveloSi

n.beriZe, m.beriSvili

baTumi, agosto 2011

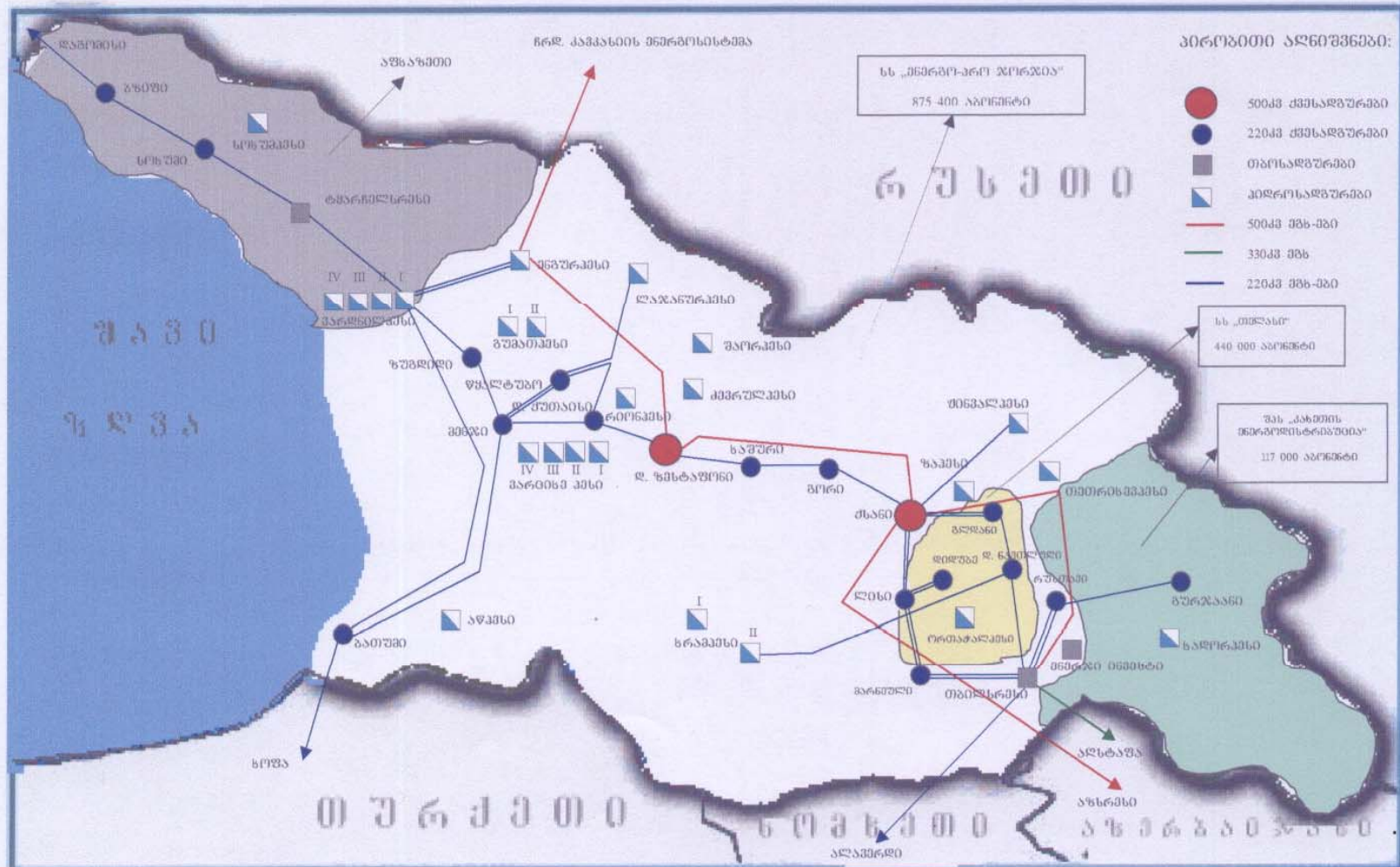
elektroenergiis bazris transformacia saqarTveloSi

ელექტროენერგიის განაწილების საქმიანობის ბოლო პერიოდის ისტორია საქართველოში

- მოხდა სს “თელასის” პრივატიზაცია. ელექტროენერგიის საცალო ბაზარზე ოპერირებდა 4 გამანაწილებელი კომპანია.
- დაიწყო სხვა სადისტრიბუციო კომპანიების საპრივატიზაციოდ მომზადება;
- განაწილების საქმიანობის ლიცენზია გაუუქმდათ 30-მდე მცირე გამანაწილებელ კომპანიას.
- 2006 წელს შეიცვალა საქართველოს კანონი “ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ” – დაზუსტდა განაწილების საქმიანობისადმი წაყენებული მოთხოვნები .
- დაზუსტდა გამანაწილებელი კომპანიების საქმიანობის სალიცენზიო მოთხოვნები (ელექტროენერგიის მიღების მინიმუმ ორი პუნქტი და განაწილებული ენერგიის მინიმალური მოცულობა, აგრეთვე მომსახურების ხარისხის მინიმალური მოთხოვნები).
- მოხდა “აჭარის ენერგოკომპანიის”, “გაერთიანებული სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის” და “კახეთის ენერგოდისტრიბუციის” პრივატიზაცია.
- ბაზარზე ოპერირებს სამი კერძო გამანაწილებელი კომპანია.

ელექტროენერგიის განაწილების არეალები

ganawilebis saqmianobis maregulirebeli sakanonmdeblo da
kanonqvemdebare aqtebi

- საქართველოს კანონი „ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ“
- საქართველოს კანონი „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“
- „ლიცენზირების წესები“
- „ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) ბაზრის წესები“
- „ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) მიწოდების და მოხმარების წესები“
- „ელექტროენერგეტიკის სექტორში საქმიანობა– მომსახურების კონტროლის წესები“ და ა.შ.

ელექტროენერგიის განაწილების საქმიანობასთან დაკავშირებული ძირითადი დეფინიციები (1)

- ენერგეტიკის მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის მიერ გაცემული განაწილების ლიცენზია უფლებას აძლევს ინდივიდუალურ მეწარმეს ან იურიდიულ პირს, იყიდოს, გაატაროს, გაანაწილოს და გაყიდოს ელექტროენერგია.
- „გამანაწილებელი ქსელი“ - – ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) გამანაწილებელი საშუალება, რომელიც აკავშირებს მიწოდების პუნქტებს და მომხმარებელს. გამანაწილებელი ქსელი მოიცავს 0,4-6-10-35-110 კილოვოლტი ძაბვის ქსელებს.

ელექტროენერგიის განაწილების საქმიანობასთან დაკავშირებული ძირითადი დეფინიციები (2)

- ელექტროენერგიის განაწილების საქმიანობა – ორი ან ორზე მეტი, ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი მიწოდების პუნქტიდან (გადაცემის ლიცენზიატისა და ელექტროენერგიის მწარმოებლის მფლობელობაში არსებული ორი ან ორზე მეტი ქვესადგურიდან) ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) მიღება, გამანაწილებელი ქსელის ექსპლუატაცია და მიღებული ელექტროენერგიის საცალო მომხმარებლებზე რეალიზაცია (განაწილება), აგრეთვე ელექტროენერგიის გატარება.
- გატარება – გადაცემის მომსახურების გარდა, განაწილების ან წარმოების ლიცენზიატის, მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურის ან პირდაპირი მომხმარებლის ქსელის მეშვეობით სხვისი კუთვნილი ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) გადატანა წინასწარ განსაზღვრული პირის კუთვნილ ელექტრულ ქსელამდე.

**gamanawilebeli kompaniis valdebulebebi da uflebebi (ZiriTadi
salicenzio pirobebi) (1)**

განაწილების ლიცენზიატი ვალდებულია, ლიცენზიის
პირობებიდან გამომდინარე, ლიცენზიის მოქმედების ვადის
განმავლობაში:

- უზრუნველყოს თავისი ლიცენზიის მოქმედების სფეროში მომხმარებელთა ელექტროენერგიით (სიმძლავრით) უწყვეტი მომარაგება შესაბამისი გადახდის პირობით;
- საგანგებო პერიოდებში უზრუნველყოს ელექტროენერგიის გამოყოფილი ლიმიტების, დადგენილი რეჟიმების დაცვა, განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე ობიექტების უპირატესი ენერგომომარაგება, მათ მიერ ელექტროენერგიის საფასურის გადახდის პირობით;
- უზრუნველყოს თავის ქსელში მიღებული ელექტროენერგიისა და მომსახურების ღირებულების დროული, სრული და გარანტირებული ანაზღაურება;

**gamanawilebeli kompaniis valdebulebebi da uflebebi (ZiriTadi
salicenzio pirobebi) (2)**

- უზრუნველყოს მცირე სიმძლავრის ელექტრო-სადგურების გამანაწილებელ ქსელში დაშვება, შესაბამისად, უზრუნველყოს, გატარების ხელშე-კრულებების გაფორმება მოთხოვნისთანავე და მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურსა და საცალო მოხმარებელს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების შესრულება კანონმდებლობით განსაზღვრული პირობების შესაბამისად;
- შეიმუშაოს და წარუდგინოს კომისიასა და საზოგადოებას საინვესტიციო პროგრამა;
- თავის სამუშაო ადგილზე უზრუნველყოს საზოგადოებისათვის შესაბამისი დოკუმენტაციისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

„კომუნალური მომსახურების “ საუკეთესო პრაქტიკის შედარებითი ანალიზი (1)

ელექტროენერგიის განაწილების საქმიანობის თანამედროვე საუკეთესო პრაქტიკა მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

- ელექტროენერგიის საქმიანობის გამიჯვნა მიწოდების საქმიანობისაგან;
- მესამე მხარის ქსელზე თავისუფალი დაშვება;
- მომხმარებლის უფლების – თავისი შეხედულებისამებრ შეიცვალოს ელექტროენერგიის მომწოდებელი – საკანონმდებლო და ფაქტიური რეალიზაცია – ელექტროენერგიის ბაზრის „გახსნა“;
- ელექტრული დატვირთვების მართვა მომხმარებლის მხრიდან – მომხმარებლების ჩართვა ენერგოდაზოგვის საქმიანობაში და შესაბამისი ფინანსური სტიმულების შემოღება;
- „სმარტ“ – ქსელების და „სმარტ“ – აღრიცხვის შემოღება და ინფორმაციის ორმხრივი ინტერაქტიული გაცვლა მომხმარებელსა და გამანაწილებელ და მიმწოდებელ კომპანიებს შორის;
- მომხმარებლების დაშვება ელექტროენერგიის ყიდვა გაყიდვის ბიზნესში, მომხმარებლის კუთვნილი გენერაციის წყაროს დაშვება გამანაწილებელ ქსელში და ანგარიშსწორების მასტიმულირებელი სისტემა;
- ელექტროენერგიის მიწოდების უწყვეტობისა და კომერციული მომსახურების ხარისხის სტანდარტების შემოღება და მათი ასახვა მომხმარებელსა და გამანაწილებელ კომპანიებს შორის ფინანსურ ურთიერთობებში.

„კომუნალური მომსახურების“ საუკეთესო პრაქტიკის შედარებითი ანალიზი (2)

განაწილების საქმიანობის აღნიშნული ნოვაციები პერმანენტულად შეისწავლება და
აისახა საქართველოში მოქმედ ნორმატივებსა და წესებში:

- ელექტროენერგეტიკაში განაწილების საქმიანობიდან მიწოდების საქმიანობის
გამიჯვნა ჯერ-ჯერობით არ მომხდარა, იმის გამოკლებით, რომ საცალო
მომხმარებელს შეუძლია ელექტროენერგია იყიდოს, ნაცვლად გამანაწილებელი
კომპანიისა, 13-მვტ-მდე სიმძლავრის მცირე ელექტროსადგურიდან;
- მესამე მხარის ქსელზე თავისუფალი დაშვება გარანტირებულია კანონმდებლობით.
შემოდებულია ელექტროენერგიის „გატარების“ ცნება და განაწილების
ლიცენზიატი ვალდებულია თავის ქსელში გაატაროს სხვა სუბიექტის კუთვნილი
ენერგია, ასევე ქსელის მფლობელი ყველა სუბიექტი ვალდებულია ითმინოს სხვა
სუბიექტების მხრიდან მისი ქსელით სარგებლობა, ხარჯების შესაბამისი
კომპენსაციით;
- ელექტროენერგიის ბაზრის გახსნა, ანუ საბოლოო მომხმარებლის უფლება
პირდაპირ შეისყიდოს ელექტროენერგია ნებისმიერი მომწოდებლისაგან
საბოლოოდ რეალიზებული იქნება 2017 წლისათვის. დღევანდელ პირობებში ეს
უფლება გააჩნია იმ საბოლოო მომხმარებელს, რომელიც წლიურად მოიხმარს
არანაკლებ 7 მილიონი კვტ.სთ ელექტროენერგიას;
- არსებობს ენერგოდაზოგვის მასტიმულირებელი საფეხურებრივი ტარიფების
სისტემა, რომელიც იმავდროულად ითვალისწინებს სოციალურად დაუცველი
მოსახლეობის ინტერესებს;

„კომუნალური მომსახურების“ საუკეთესო პრაქტიკის შედარებითი ანალიზი (3)

- აღრიცხვიანობის სრული მოწესრიგება განაწილების ლიცენზიატების უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა. სს „თელასის“ არეალში მომხმარებელთა ინდივიდუალური გამრიცხველიანება სრულადაა განხორციელებული, რაც შეეხება სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ და სს „კახეთის ენერგოდისტრიბუციას“ ინდივიდუალური გამრიცხველიანებულია საშუალოდ მომხმარებელთა 60%. სრული გამრიცხველიანება დასრულდება 2013 წლის პირველ ნახევარში. რაც შეეხება კომერციული აღრიცხვის ავტომატიზირებულ სისტემას ეს პროცესი დაწყებულია და უახლოეს ხანში გამანაწილებელ კომპანიებში განხორციელდება 6-10 კვ მაბვაზე;
- თუ მომხმარებელი ფლობს 100-კვტ მდე სიმძლავრის ელექტროენერგიის გენერაციის საშუალებას, მას უფლება აქვს მიაწოდოს და გამანაწილებელი კომპანია ვალდებულია მიიღოს, ჭარბი ელექტროენერგია გამანაწილებელ ქსელში, ტარიფით სამომხმარებლო ტარიფს მინუს განაწილების მარჟა შესაბამისი ძაბვის საფეხურზე;
- კომისიის მიერ დადგენილებით დამტკიცებულ იქნა მიწოდების უწყვეტობისა და კომერციული მომსახურების ხარისხის სტანდარტები. ამჟამად ხდება აღნიშნული ღონისძიებების პილოტირება. პარალელურ რეჟიმში წარიმართება შესაბამისი ფინანსური და სხვა სახის რეაგირების ფორმების დამუშავება.

Eeleqtroenergiis sacalo bazari – 2010

Ggamanawilebeli kompaniebi	Mmcire hesebi	sacalo momxma–reblebi – gamana–wilebeli kompaniis	sacalo momxmareb–lebi – mcire hesebis
ss `energo –pro jorjia : – ganawileba sac. Mmomxmareblebze sul:2,430.1 mln.kvt.sT – gatareba sacalo momxmareblebisaTvis:0.2 mln.kvt.sT.	<u>mcire hesi.</u> –2010 wels awarmoes – 311,5 mln.kvt.sT ; –sabalanso bazarze gaiyida –196,7 mln.kvt.sT; – saSualo wliuri tarifi sabalanso bazarze – 8,2 TeTri/kvt.sT	<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo, –raodenoba:854,219 –moxmareba:1,035.4 mln.kvt.sT - Arasayofacxovrebo, –raodenoba:43,742 –moxmareba: 1,350.4 mln.kvt.sT	<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo, –raodenoba:0 –moxmareba:0 - arasayofacxovrebo, –raodenoba:1 –moxmareba: 0.2 mln.kvt.sT
ss `Telasi~ – ganawileba sac. Mmomxmareblebze sul: 1,645.23 mln.kvtsT – gatareba sacalo momxmareblebisaTvis: 0 mln.kvtsT	–pirdapiri xelSe–krulebebiT – –114,8 mln.kvt.sT; –saS. tarifi– – m. S. sacalo momxmareblebze: 0.2 mln.kvt.sT;	<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo – raodenoba: 391,773 - moxmareba: - arasayofacxovrebo – raodenoba: 49,969 - moxmareba:	<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo, –raodenoba:0 –moxmareba:0 - arasayofacxovrebo, –raodenoba:0 –moxmareba:0
ss `kaxeTis energodistribucia~ – ganawileba sac. Mmomxmareblebze sul: 183.9 mln.kvtsT – gatareba sacalo momxmareblebisaTvis: 0		<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo - raodenoba: 118,839 - moxmareba: 109.283368 - arasayofacxovrebo - raodenoba: 7,209 - moxmareba: 97.949142	<u>abonentebi:</u> – m.S. - sayofacxovrebo, –raodenoba: 0 –moxmareba: 0 - arasayofacxovrebo, –raodenoba: 0 –moxmareba: 0

ელექტროენერგიის გამანაწილებელი კომპანიების აქტივები

ZiriTadi aqtivebi Zabvis safexurebis mixedviT	ss `energo-pro jorjia~			ss `Telasi~			ss `kaxeTis energodistribucia~		
	2007 w.	2010w.	cvlileba, %	1999 w.	2010w.	cvlileba, %	2003 w.	2010w.	cvlileba, %
110 kv									
sah.xaz.sigrZe. km	2 409,40	2 642,49	9,6	273	247	-9,5			
sakab.xaz. sigr.,km									
qvesadgurebis raod.	106	118	11,3	23	23	0			
transformatorebis raod.	190	212	11,5	46	46	0			
qv. jam. simZ., mva	3 011,20	3 399	12,8						
				1335	1 359	1,8			
35 kv									
sah.xaz.sigrZe. km	2 520,50	2 537	1,6	110	88	7,2			
sakab.xaz. sigr.,km		23,8			30				
qvesadg.raod.	218	206	-5,5	12	12	0			
transform. raod.	320	315	-1,6	23	23	0			
qv. jam. simZ., mva	1 155,66	1 091	-1,0	335	335	0			
6-10 kv									
sah.xaz.sigrZe. km	15 618,90	13 332,9	-5,3	1 623,00	289	-8,2	3 169	1430	-54,5
sakab.xaz. sigr.,km		1 452,92			1200			10	
qvesadg.raod.		10 999	-		1649	-		885	-
transform. raod.	10 924	10 999	0,6	1569	1988	26,7	884	895	1,2
qv. jam. simZ., mva	2 333,40	2 642,47	13,2	1104	1045	-5,3	164,262	192	16,9
0,4 kv									
sah.xaz.sigrZe. km	51 283,37	32 904,31	13	1 242,00	1035	51,4	5 953	3684	-37,2
sakab.xaz. sigr.,km		25 040,08			845			56	14

komisiis aparatis mier ganawilebis licenziatebis saqmianobis monitoringisas gamoiyeneba

- **licenziatebis mier yovelwliurad mowodebuli masalebis analizi;**
- **licenziatis saqmianobis Semowmeba – saCivrebis da salicenzio pirobebis darRvevis Sesaxeb sxvadasxva wyarodan miRebuli informaciis safuZvelze;**
- **saqmianobis SerCeviT Semowmeba – Sesabamisi kvalifikaciis kvalifikaciis TanamSromlebis adgilebze mivlinebiT.**

Yyovelwliuri angariSgeba unda Seicavdes:

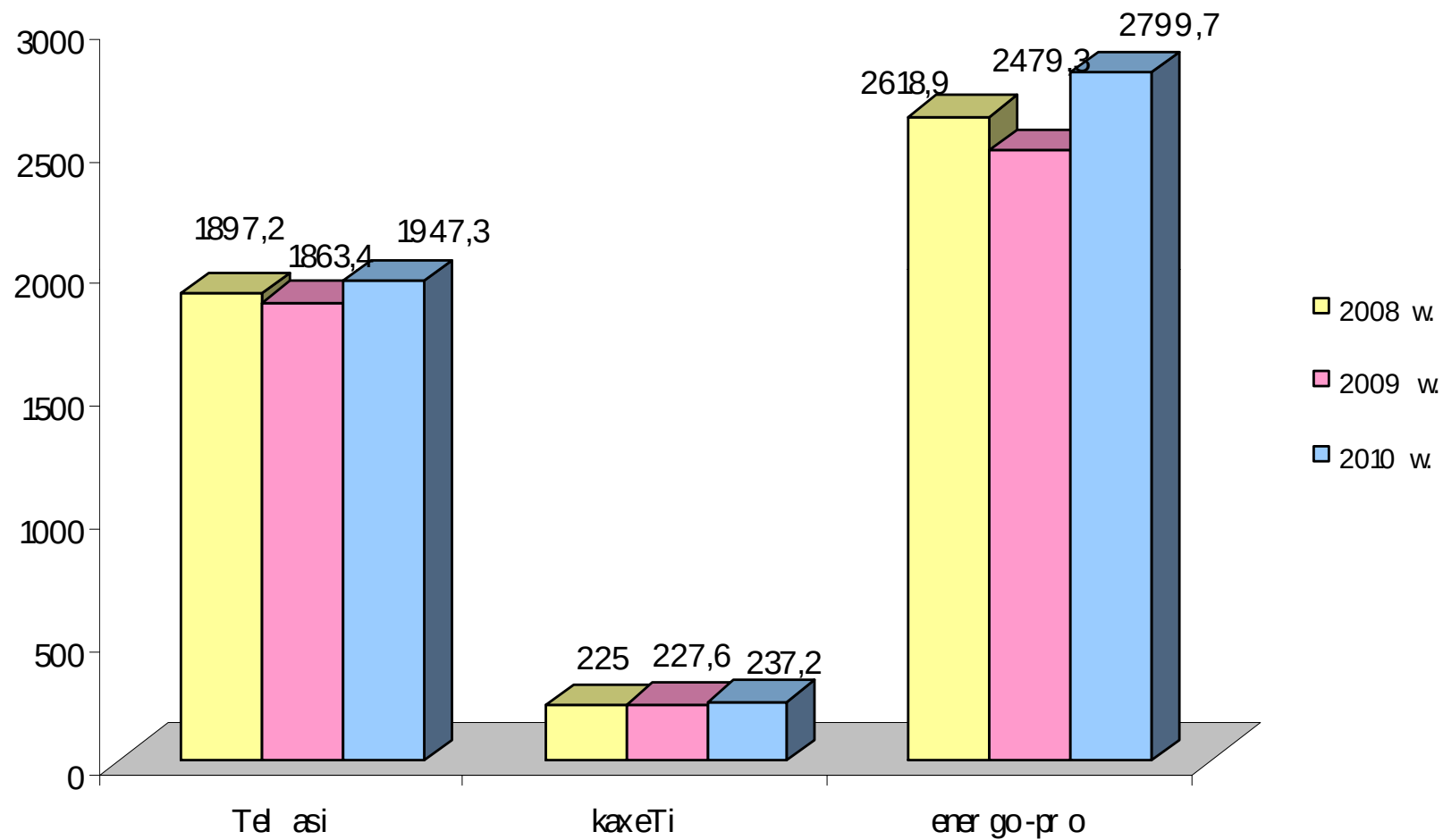
- gasuli wlis saqmianobis angariSs (finansuri da teqniki);
- momavali wlis samuSao gegmas;
- informacias momsaxurebis xarisXTan da mis gaumjo–besebasTan dakavSirebul RonisZiebaTa Sesaxeb;
- informacias Aavariebis da mis aRmosafxvrelad gatarebul RonisZiebaTa Sesaxeb;
- aqts garemoze zemoqmedebasTan dakavSirebiT;
- gaformebul xelSekrulebebs (moTxovnis SemTxvevaSi);
- sxva informacias romelsac komisia saWirod miiCnevs;

finansuri da teqniki angariSi damowmebuli unda iyos Sesabamisi kompetenciisa da ufleba–mosilebis pirebis mier

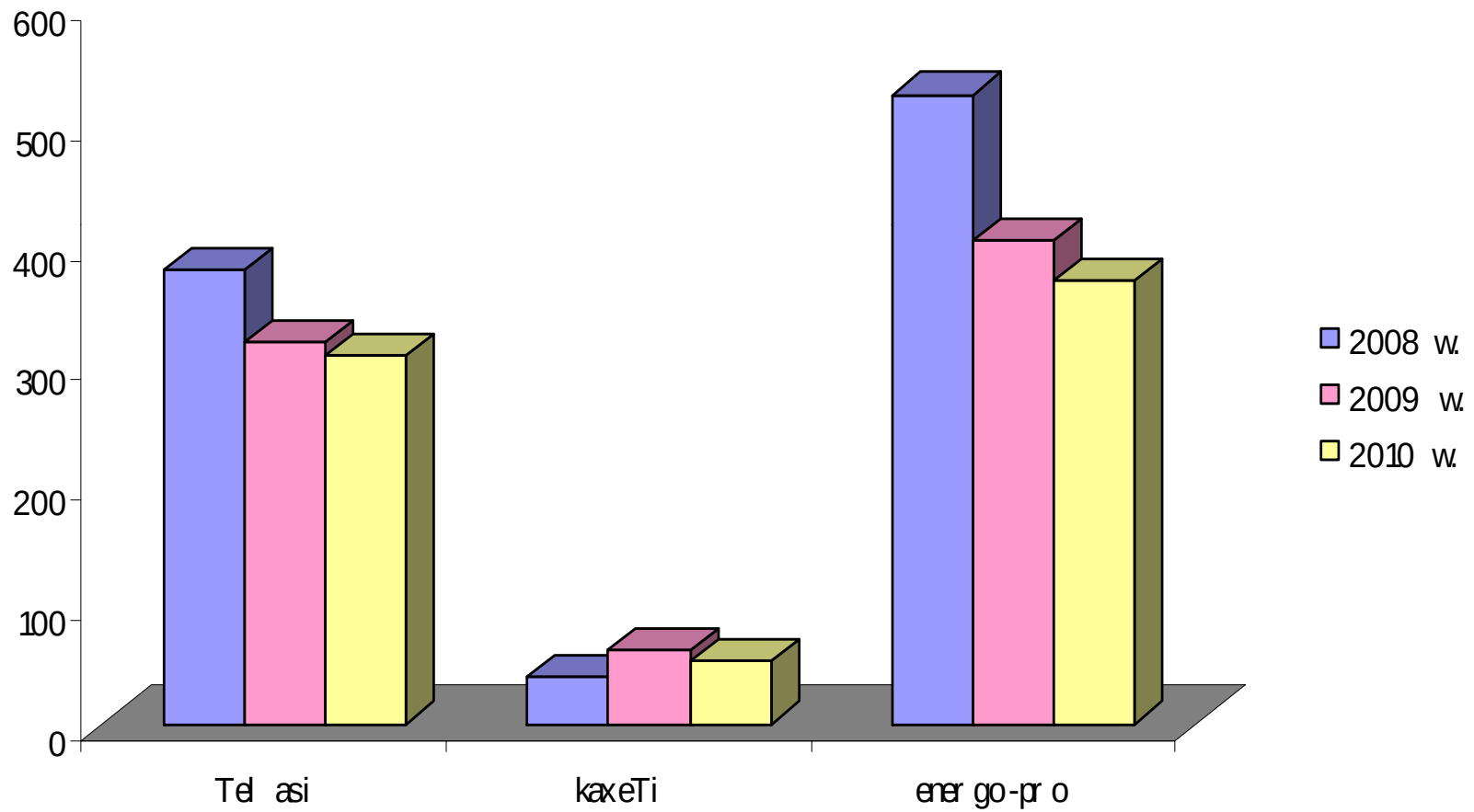
Gganawilebis licenziati damatebiT warmoadgens komisiaSi

- ენერგოეფექტიანობის გაზრდასთან დაკავშირებით განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- გამანაწილებელ ქსელზე ახალი მომხმარებლების მიერთებით შექმნილი აქტივების და მათი საბალანსო ღირებულებების შესახებ ინფორმაცია;

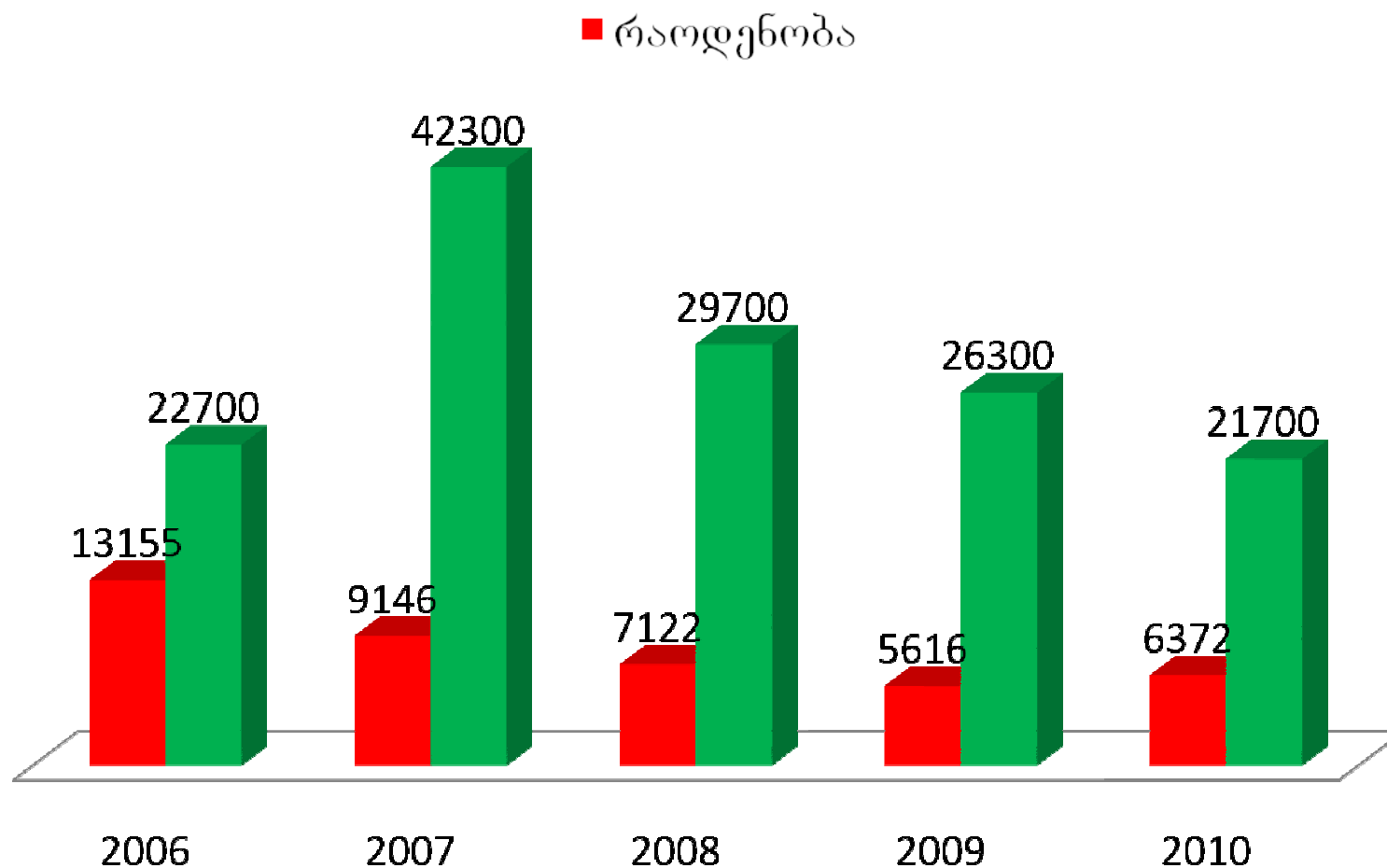
ენერგოკომპანიების მიერ მოხმარებული ელექტროენერგია (მლნ კვტ სთ)

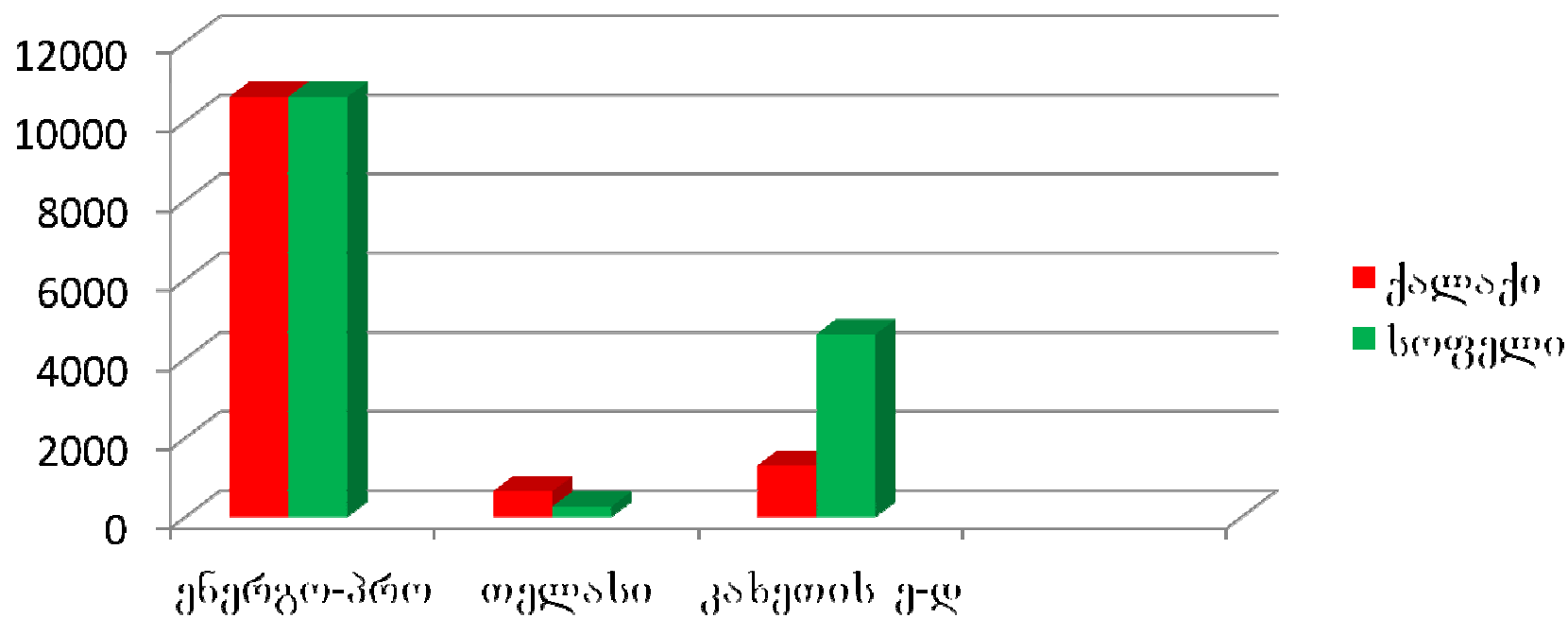
განათხილველი კომპანიების ელექტროენერგიის დანაკარგების დინამიკა
2008-2010 წწ. (მლნ. კვტ. სთ)

Aavariebis Sesaxeb ss `Telasis~ qselSi da investiciebi (aT.lari)

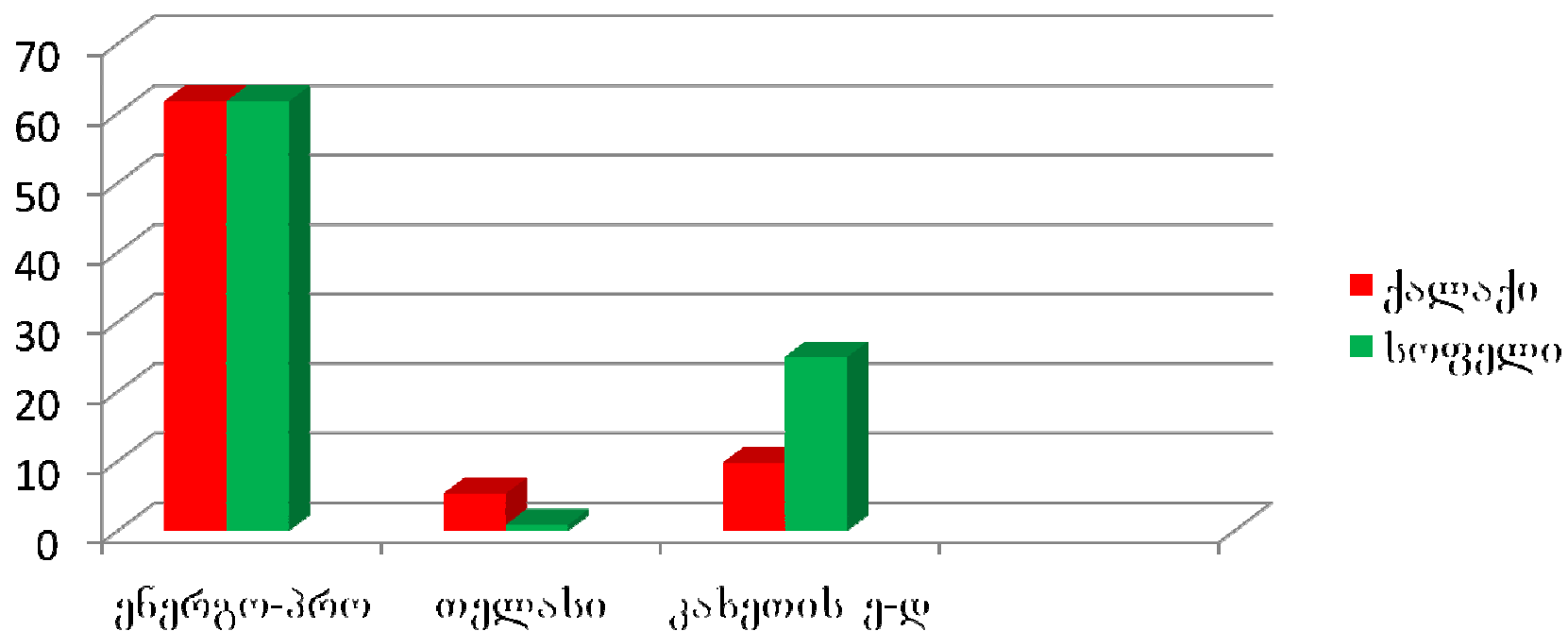

Eeleqtroenergiis miwodebis uwyvetoba
jamuri – SAIDI
(wT/momxmarebelze)

SAIDI – gamorTvebis saSualo xangrZlivobis indeqsi – saangariSo periodSi (2010 weli)
erT momxmarebelze gamorTvebis saSualo xangrZlivoba

Eeleqtroenergiis miwodebis uwyvetoba
 jamuri – SAIFI
 (gamorTva/momxmarebelze)

SAIFI – გამორტების სასუალო სიხსრის ინდექსი – საანგარიშო პერიოდი
 (2010 წელი) ერთ მომხმარებელზე ელექტრომომარაგების გამორტების სასუალო რაოდენობა

gmadlobT yuradRebisaTvis